nes fient lasciui,dediti enormibus vitiis,ꝓ illud Apostoli:Volu- F
ptatum amatores magis q̃ Dei. si enim Antichristus est cuiuslibet
peccati habitaculum,quid aliud inferet misero tunc temporis ho-
minum generi nisi sua?& hoc dominus innuit per exempla dilu-
nii,& Sodomitarum. B E D A. Mystice autem Loth qui interpræ
tatur declinans est po
pulus electorum, qui
dum in Sodomis.i.in
ter reprobos,vt adue
na moratur , quantũ
valet, eorum scelera
declinat.Exeunte aũt
Loth Sodoma perit,
quia in cõsummatio-
ne sæculi exibunt An
geli,& separabũt ma-
los de medio iustorũ,
& mittent eos in ca-
minum ignis . Ignis
tamen & sulphur ,q̃
de cœlo pluisse com-
memorat,non ipsam perennis supplicii flammam,sed subitaneum
diei illius significat aduentum.

de cœlo, & omnes perdidit. Secundum hoc erit qua die filius hominis reuelabitur.

i In illa hora qui fuerit in tecto, & vasa eius in domo non descen dat tollere illa , & qui in agro similiter non redeat retro . Memores estote vxoris Loth. Quicumque quæsierit animam suã saluam facere , perdet illam . Et quicumque perdiderit illam, vi-

i ¶ A M B R O. Quia propter improbos necesse est vt probi in
hoc sæculo contritionem cordis,animique patiantur,quo vberio
rem mercedẽ accipiant in futurum quibusdã remediis instruũtur,
cum dicitur.{In il.ho.qui fue.in tecto,& vasa eius in domo , non
descendet tollere illa.} Hoc est,siquis superiora iã domus suæ emi
nentiumque virtutum culmen ascendit,ad terrena mundi huius
opera non accedat. A V G.de Quæst.Euan. In tecto enim est,qui
excedens carnalia tamq̃ in aura libera spiritualiter viuit. vasa.n.
in domo,sunt sensus carnales,quibus ad inuestigandum veritatem
quæ intellectu capitur,multi vtentes penitus erraueruint. Caueat
ergo spiritualis homo,ne in die tribulationis rursus vita carnali,
quæ per sensus corporis pascitur,delectatus ad vasa huius mundi
tollenda descendat. Sequit. {Et qui in agro simi.non rede.retro.}
idest qui operatur in ecclesia,sicut Paulus plantans,& sicut Apol-
lo rigans,non respiciat spem sæcularẽ,cui renunciauit. T H E O.
Hæc autem omnia Matthæus pro captione Hierosolymorum a
domino dicta fatetur,vt superuenientibus Romanis, nec domi cõ
sistentes descendere deberent pro quocumque necessario, sed pro
tinus arripere fugam,nec in agro manentes redire domum. Et ni-
mirum in captione Hierosolymorum constat hæc euenisse,& ite-
rum fore ventura in Antichristi aduentu:magis autem in ipso tẽ
pore consummationis, cum & tunc intolerabilis sit futura calami
tas. E V S E. Innuit ergo per hoc futuram esse persecutionem a fi
lio perditionis in Christi fideles. Diem igitur illam vocat tempus
præcedens finem mundi,in quo qui fugit, non reuertatur,& amit
tens bona non curet,nec imitetur coniugem Loth, quæ post fugã
in exitu de ciuitate Sodomorum reuersa mortua est , & columna
salis effecta.vnde sequitur.{Memores estote vxoris Loth. A M B.
Quæ ideo,quia retrospexit,perdidit naturæ suæ munus.Retro.n.
Sathanas: retro enim Sodoma. quapropter fuge intemperãtiam,
declinato luxuriam,recordare quia ille qui se veteribus studiis nõ
reflexit. ideo euasit,quia peruenit ad montem . Illa quoniam ad
posteriora respexit,nec mariti adiuta suffragio,ad montem perue
nire potuit,sed remansit. A V G.de Quæst. Euan. Significat igit̃
vxor Loth eos,qui in tribulatione retrospiciunt , & se a spe diui-
næ promissionis auertunt:& ideo statua salis facta est,vt admonen
do homines ne hoc faciant , tamquàm condiat cor eorum, ne sint
fatui. T H E O. Consequenter subiungit subsequentia præmisso-
rum dicens.{Quicumque quæsi.salua.ani.perdet illam.}q.d.Non
quærat aliquis in persecutionibus Antichristi curare propriam
animam:nam perdet eam:quisquis autem cædibus & periculis se
dederit,saluus erit.vnde sequitur.{Et quicumque perdiderit illã,
viuisi.eam.}Nequsquam se tyranno subiicions propter vitæ amo
rem.} C Y R I L. Quomodo etiam aliquis perdat propriam ani
mam,vt saluam eam faciat:manifestat Paulus dicens de quibusdã,
qui carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis , la-
bore.s.& pietate aggredientes agones.

Lib.2.q.41. & 42.

Lib.2.q.43.

Lib.2.q.44.

k ¶ B E D A. Dixerat supra dominus eum qui in agro sit retro
redire nõ debere,q̃d ne de his tantum qui aperte de agro redituri,
hoc est palam dominum negaturi sunt dictũ putares,pergit osten
dere nonnullos esse qui cum faciem habere in anteriora videant:
animo tamen retro respiciunt. vnde dicitur. {Dico autem vo.In
illa.no.erũt duo in in lecto vno:vnus assumetur,& alter relinque
tur. } A M B R O. Bene noctem dicit , quia Antichristus hora
tenebrarum est,eo ꝓ peccatoribus hominum tenebras Antichri-
stus infundat,cum dicat se esse Christum : Christus autem sicut
fulgur coruscans fulget,vt in illa nocte resurrectionis gloriam vi-
dere possimus. A V G. de Quæ.Euan. Vel in illa nocte dicit: hoc
est in illa tribulatione. T H E O. Vel inopinatum docet esse Chri
sti aduentum,quem futurum esse noctu docemur. Cum autem di
xisset diuites vix saluari,ostendit ꝓ nec omnes diuites pereunt,
nec omnes pauperes saluantur. C Y R I L. Per duos enim existẽ
tes in vno lecto,videtur designare diuites quiescentes in munda-
nis delitiis: lectus namque signum quietis est:non autẽ quicumq;
diuitiis affluunt sunt
impii , sed aliquis est
probus,& in fide elec-
tus. hic igitur assu-
metur:alter vero qui
talis non existit , di-
mittetur. Descendẽs
enim dominus ad iu-
dicium mittet An-
gelos suos , qui cæte-
ris in terra dereli-
ctis , pœnam passuris
sanctos & iustos ei ad
ducent,ꝓ illud Apo
stoli : Rapiemur in
nubibus obuiã Chri-
sto in aera. A M B R O. Vel ex vno strato infirmitatis humanæ,
vnus relinquitur.i.improbatur,alter vero assumitur.i. rapitur ob
uiam Christo in aera. Sequitur:{Duæ erunt molen.in vnum:vna
assumetur,& altera relinquetur. C Y R I L. Per molentes innue-
re videntur pauperes & præssos laboribus:ad ꝓ etiam pertinet q̃d
subditur.{Duo in agro,vnus assumetur,& alter relinquetur.} In
his enim non modicum differt:nam hi farcinam paupertatis viri
liter sustinent,vitam agentes honestam & humilem,qui assumen-
tur.hi vero sunt ad prophana promptissimi , qui relinquentur .
A M B R O. Vel per molentes significari videntur, qui ex occul-
tis alimenta quærunt,& in apertum ex inferioribus proferunt.
Et fortasse mundus iste pistrinum est : anima autem nostra velut
quodam carcere includitur corporali.In hoc ergo pistrino vel sy-
nagoga,vel anima obnoxia delictis,triticum molendo madefactũ,
& graui humore corruptum,non potest interiora ab exterioribus
separare:& ideo relinquitur quia eius similago displicuit. At ve-
ro sancta ecclesia,vel anima nullis maculata cõtagiis delictorum ,
quæ tale triticum molit,quod Solis æterni calore torridum bonã
similaginem de penetralibus hominum Deo offert. Qui sint autẽ
agricolæ, possumus reperire,si aduertamus duas mentes esse in no
bis:vnam exterioris hominis quæ corrumpitur: aliam interioris,
quæ per sacramentum renouatur . Ifæ igitur sunt operantes in
agro nostro,quasum altera bonum fructum diligentia dat : altera
amittit incuria,. Vel duos populos interpretemur in hoc mundo
qui agro comparantur,quorum alter qui fidelis est,assumitur: al-
ter qui infidelis est,relinquitur. A V G. de Quæst. Euan. Vel tria
genera hominum hic videntur significari:Vnum eorum,qui ociũ
& quietem eligunt,qui neque negociis sæcularibus , neque eccle-
siasticis occupati,quæ illorũ quies lecti nomine significata est. Al-
terum eorum qui in plebibus constituti reguntur a doctoribus:
agentes ea quæ sunt huius sæculi,quos & sœminarum nomine si-
gnificauit,quia consiliis Prælatorum regi iis expedit, & molentes
dixit,quia temporalium orbem negociorum,atque circuitum ver
tunt. quasi tamen in vno molentes dixit,inquantum de istis rebus
& negociis suis præbent vsibus ecclesiæ. Tertium genus est eorum
qui operantur in ecclesiæ mysterio,tamq̃ in agro Dei. In his ergo
tribus generibus bina sunt rursus genera hominum in singulis,
quorum aliqui in ecclesia permanent qui assumuntur : aliqui ca-
dunt qui relinquuntur. A M B R. Non enim iniquus est Deus,
vt pares studiis in societate viuendi,atque indiscreta actuum qua
litate, meritorum remuneratione discernat . Non autem merita
hominum copulæ vsus exequatur, quia nõ omnes q̃d adoriuntur
efficiunt , sed qui perseuerauerit vsque in finem , hic saluus erit .
C Y R I L. Quia ergo dixit,ꝓ quidam assumerentur , vtiliter &
bene inquirunt discipuli,quo assumerentur. vnde sequitur.{Re-
spondentes dicunt illi: Vbi domine?} B E D A. Duo autem Salua
tor interrogatus:vbi.s.sint boni assumendi,& vbi mali relinquen-
di, vnum dixit: aliud subintelligendum relquit . vnde sequitur.
{Qui dixit eis : Vbicumque fuerit cor.il. congrega.& Aquilæ.}
C Y R I L. Quasi dicat: Sicut deiecto cadauere,aues,quarum pa-
bulum sunt carnes,ad illud conueniunt:ita cum venerit filius ho-
minis,tunc omnes Aquilæ.i.Sancti concurrent ad eum. A M B R.
Iustorum enim animæ Aquilis comparantur, eo ꝓ alta petant,hu
milia derelinquant,& longeuam ducere feruntur ætatem:de cor-
pore autem dubitare non possumus,maxime si meminerimus ꝓ a
Pilato Ioseph corpus accepit: Nonne tibi videntur Aquilæ circa
corpus,mulieres Apostolorumque conuentus circa domini sepul
turam? Nonne tibi videntur Aquilæ circa corpus quando veniet
in nubibus,& videbit eum omnis oculus? Est etiam corpus,de quo
dictũ est. Caro mea uere est cibus. Circa hoc corpus Aquilæ sunt,
quæ circũuolant spiritalibus alis. Sunt etiã circa corpus aquilæ, q̃
credunt

credunt Iesum Christum in carne venisse . Est etiam ecclesia, in
qua per baptismi gratiam spiritu renouamur. E V S E. Vel per
aquas mortua animalia depalcẽets principes huius sæculi denota
uit,& eos qui tunc tẽporis sanctos Dei persequentur penes quos
relinquuntur assumptionis indigni,qui corpus vel cadauer dicun
tur,vel punitrices vir
tutes,q̃ facturæ sunt,
impiorũ hic ꝑ aqui-
las denotant. A V G.
de Con.euan. hæc au
tẽ quæ Lucas hic po-
nit:non in eo sermo-
ne in quo Matthæus
vel recordatur præ-
occupãdo vt prius cõ
memoraret, quæ post
a domino dicta sunt,
vel bis a domino di-
cta facit intelligi.

Lib.2.ca.77

CAP. XVIII.

THEO. Postquam ærumnarum & pe
riculorum dominus
meminit,subdit horũ
remedium quod est,
ꝗ iugis & præmedi
tata, vnde dicit:{Di-
cebat autem & para.
ad illos, quoniã oportet semper orare,& nõ deficere.} C H R Y.
Qui te redemit,quid te facere voluit demonstrauit . Non vult te
cessare a præcibus,vult te beneficia meditari dum petis:vult te ro-
gando accipere quod benignitas desiderat impertiri.Nec unquam
oranti beneficia denegat,qui vt orantes non deficiant : sua pietate
instigat,hortamenta domini libenter admitte quod præcepit vel-
le debes,nolle si ipse dominus prohiberet:Denique considera quã-
ta est tibi concessa fœlicitas,orationibus fabulari cum Deo , quod
desideras postulare,qui & si verbis siles,tamẽ beneficiis respondet,
non aspernatur quod petis,non tedet nisi forte tacueris. B E D A.
Dicendum est autẽ eum semper orare & non deficere,qui canoni-
cis horis rogare non desistit , aut omnia quæ iustus secundum deũ
gerit & dicit,ad orationem sunt reputanda . A V G . de Quæst.
euan. Parabolas autem dominus aut secundum similitudinem po
nit,sicut de fenatore qui cum duobus debitoribus donasset q̃d
debebãt ,ab eo plus dilectus est cui plus donauit, aut de ipsa simi-
litudine aliquid probat, veluti est illud , quod si fœnum agri quod
hodie est, & cras in clibanum mittitur Deus sic vestit,quantoma-
gis vos modicæ fidei?Hic ergo iniquus iudex non ex similitudine,
sed ex dissimilitudine adhibitus est de quo subditur : { Iudex qui
erat in qua ci. qui deum non time.& ho.non reue. T H E O. Vi
de ꝓ impudentem erga homines esse, grauioris est mali indicium.
Deum enim quàm plures non timent attamen humano cohiben-
tur pudore,& ideo minus peccant. Cum vero fit aliquis impudens
etiam quo ad homines:tunc excrescit cumulus vitiorum . Sequi-
tur:{V idua autem quæ erat in illa ciui.} A V G . Ista vidua po-
test habere similitudinem ecclesiæ quæ desolata videtur donec ve
niat dominus,qui nunc in secreto curam eius gerit.Sed quia sequi
tur:{Et venie. ad eũm dicens, vindica me de aduer.meo & nole.p
multum tempus.Hic monet curã electi dei se vindicare deprecen-
tur,quod etiam in Apocalypsi Ioannis de martyribus dicitur cum
apertissime moneamur , vt pro nostris inimicis & persecutoribus
oremus.Intelligendum est autem eam vindictam esse iustorum vt
omnes mali pereant.Pereunt autem duobus modis,aut conuersio
ne ad iustitiam,aut amissa per supplicium potestate. Itaque si om-
nes homines conuerterentur ad deum,diabolus tamen remaneret
in sæculi fine damnandus , quem finem cum iusti videre desiderãt,
non absurde vindictam desiderare dicuntur. C Y R I L. Vel ali
ter. Quoties nobis ab aliquibus irrogantur offensæ , tunc glorio-
sam esse putabimus obliuionem malorum , quoties vero aliquid
ad ipsam dei gloriam peccant contra dogmatis diuini ministros
bellantes,tunc Deum adimus postulantes subsidium & exclaman
tes contra impugnantes gloriam eius. A V G . de Quæst.euan.
Apud iniquissimum ergo iudicem, vsque ad effectum implendi de
siderii valuit trahere perseuerantia deprecantis . vnde sequitur .
{Post hæc au.di.intra se:Etsi deum non timeo,neque ho.reuereor,
tamen quia molesta est mihi hæc vidua , vindicabo illam: ne in no
uissimo veni.fugillet me;} Multo igitur certiores esse debent,qui deum
perseuerantem rogant,fontem iustitiæ atque misericordiæ . Vnde
sequitur:{Ait au.do.Au,quid iu.iniqui.dicat,Deus autem non fa
ciet vindi.ele.suo.claman.ad se die ac nocte, & patientiam habe
bit in illis? T H E O.q.d.si iudicem imbutum quolibet scelere de
mulsit assiduitas,quanto magis patrem misericordiæ Deum flecte
mus ad pietatem orando?vnde sequitur: {Dico autem vobis,quia
faciet vindictã il.}Tentauerunt autem quidam subtilius hanc in-
dagare parabolam:di
cunt enim viduã esse
quãlibet animã, quæ
pristinum virum , sci
licet diabolum exclu
dit, ob hoc ei aduer-
santẽ, q̃d accedit ad
Deũ iustitiæ iudicẽ,
qui neque Deum ti-
met:nã ipse solus est
Deus.sed nec veretur
hominẽ,non est enim
apud Deum persona-
rum acceptio . Huius
igitur viduæ,idest ani
mæ supplicantis iugi
ter sibi contra diabo
lum miseretur Deus,
demulcente eum in-
stantia eius . Postquã
dominꝰ docuit quòd
vtendum sit in tempo
re consũmationis ora
tione pro tũc futuris
periculis,subdit. {Ve
rumtamẽ filius homi
nis veni.pu. inue. fidẽ
in ter.} A V G. de Ver.do.Dicit autem hoc dominus de fide,quę
perfecta est.Ipsa enim vix inuenitur in terra. Ecce plena est eccle
sia Dei,quis huc accederet.si nulla esset fides?quis non montes trãs
ferret si plena esset fides? B E D A. Cum autem omnipotens con
ditor in forma filij hominis apparuerit,tanta erit raritas electorũ;
vt non tam ob clamorem fidelium, quàm torporem aliorũ totius
mundi sit acceleranda ruina,quod autem dominus hic quasi dubi
tatiue dicit,non dubitat,sed arguit , nam & nos aliquando de re-
bus quas certas habemus,increpatiue verbum dubitationis poni-
mus,vt si dicat seruo . Considera, forsitan dominus tuus sum.
A V G. de Verbis Do.Hoc autem dominus adicit, vt ostendat ꝓ
si fides deficit,oratio perit;ergo vt oremus credamus , vt & ipsa fi-
des non deficiat oremus.Fides fundit orationem, fusa oratio fidei
impetrat firmitatem.

Deus autem non faciet vindictã electorum suorum clamantium ad se die ac nocte,& patientiam habebit in illis ? Dico autem vo bis , quia cito faciet vindictam illorum. Verumtamen filius ho minis veniens putas inueniet fi dem in terra?

b Dixit autem & ad quosdam qui in se confidebant tamquam iusti & aspernabãtur cæteros pa rabolam istam dicens:Duo ho mines ascenderunt in templum vt orarent, vnus Pharisæus & al ter publicanus.Pharisæus stans, hæc apud se orabat . Deus gra tias ago tibi,quia non sum sicut cæteri hominum,raptores,iniu sti,adulteri, velut etiam hic pu blicanus.Ieiuno bis in sabbato,

Serm.36.

Serm. 36.

b ¶ A V G. de Verbis Do. Quia fides non est superborum sed
humilium,præmissis subiecit parabolam de humilitate, & contra
superbiam. vnde dicitur.{Dixit autem & ad quosdam,qui in se cõ
fidebant tamquam iusti & aspernabantur cæte. parabolam istam.}
T H E O. Quia enim superbia plus q̃ aliæ passiones vexat homi
num mentes,ideo crebrius de hac monet. Est autem superbia,Dei
contemptus , quoties enim aliquis non Deo,sed sibi ascribit bona
quæ facit,quid est aliud quàm Dei negatio? causa igitur confiden-
tium in seipsis,non autem totum attribuentium Deo, sed ob hoc
etiam cæteros contemnentium,parabolam proponit,ostendens ꝓ
iustitia quàmuis hominem approximet Deo, si tamen assumat su
perbiam ad infimum deiecit hominem. vnde sequitur: {Duo ho-
mines ascen.in templo vt orauit vnus pharisæus & alter publica-
nus. G R A E C V S. Diligentia quidem orationis docuit nos ꝑ
viduam & iudicem,hic autem per pharisæum & publicanum do-
cet nos,quomodo sint ei dirigẽda præcamina, ne sit infructuosum
orationis negocium. Condemnatus est autem pharisæus cum in-
caute oraret.nam sequitur. {Pharisæus autem stans, hæc apud se
orabat.} T H E O. Per hoc ꝓ dicit Stans, elatum eius animum
notat,ipso enim habitu superbissimus videbatur. B A S I. Dicit
autem.{Apud se orabat} quasi non apud Deum, quia ad seipsum
redibat per peccatum superbiæ.Sequitur enim {Deus gratias ago
tibi. A V G. de Verbis Do. Non reprehenditur, quia Deo gra-
tias agebat,sed quia nihil sibi addi cupiebat.Ergo iam plenus es,iã
abundas.nõ est quare dicas.Dimitte nobis debita nostra. Quis est
igitur qui impune oppugnat gratiã si reprehenditur, qui superbe
agit gratias? Audiant qui dicunt.Deus me hominem fecit,ego me
iustum facio.O peior & detestabilior Pharisæo , qui superbe iusti-
se dicebat,sed tamen inde gratias Deo agebat. T H E O. Atten-
de autem seriem orationis Pharisæi. Primò namque dixit quæ ei
aberant,deinde subiungit quæ habebat.Sequitur enim {Quia nõ
sum sicut cæteri hominum,raptores,iniusti,adulteri. A V G. de
Verbis Do.Diceret saltem sicut multi homines. Quid est cæteri
homines,nisi omnes præter ipsum ? Ego inquit iustus sum, cæteri
peccatores. G R E.xxiij.Mo. Quatuor quippe sunt species qui-
bus omnis tumor arrogantium demonstratur, cum bonum, quod a
semetipsis

Lib.2.q.45.

Lib.2.q.44.

De q̃st.euã.

Lib.2.q.45.

Lib.2.q.45.

Vbi supra.

Ser.36.

Cap.7.